

Nietypowy przewodnik po Lublinie. Miasto z 1919 roku

sko, pap | 26.09.2012 , aktualizacja: 26.09.2012 09:15

Ruiny dzielnicy żydowskiej w Lublinie, zdjęcie z kolekcji Symchy Wajsa (Archiwum Teatru NN)

To "Żydowskie miasto w Lublinie" Majera Bałabana sprzed niemal stu lat. Reprint tego przewodnika wydał Ośrodek

Brama Grodzka - [Teatr NN](#).

Książka pierwotnie ukazała się w Berlinie po niemiecku. Lubelski Ośrodek, oprócz reprintu w języku niemieckim, wydał również polski przekład tej książki. Jest ona jedną z publikacji wydanych w 70. rocznicę zagłady lubelskiego getta.

Autor posłowania do reprintu, prof. Hartmut Eggert z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie, podkreślił, że książka Bałabana pogłębia wiedzę o historii i kulturze żydowskiej, a jej wydanie w obu językach przyczyni się do zachowania pamięci o unicestwionej społeczności.

- Bałaban nie mógł przypuszczać, że jego książka po niemal stuleciu i po 70 latach od eksterminacji Żydów pozostanie jednym z niewielu świadectw o długiej historii żydowskiego miasta w [Lublinie](#) - powiedział Eggert we wtorek podczas promocji książki.

Przewodnik ukazał się w 1919 r. nakładem wydawnictwa żydowskiego w Berlinie. Przeznaczony był dla niemieckojęzycznej diaspory w Europie Zachodniej. Jego pierwszy przekład po polsku wydano w Lublinie w 1991 r.

Majer Bałaban żył w latach 1877-1942. Pochodził ze Lwowa, był badaczem historii Żydów. W czasie I wojny światowej przebywał w Lublinie jako rabin polowy i cenzor przy okupacyjnej administracji austriackiej. Wtedy napisał po niemiecku "Die Judenstadt von Lublin" - rodzaj historycznego przewodnika po mieście, połączony z opisem dziejów społeczności żydowskiej w Lublinie.

Bałaban opisał historię lubelskich Żydów od XVI w. Przedstawił organizację gminy żydowskiej, jej prawa i obowiązki, zaprezentował wybitne rody i ważne postaci świata żydowskiego, w tym słynnego rabina Jakuba Icchaka Horowica, nazywanego Widzącym z Lublina. Oddzielne rozdziały poświęcił rozwojowi kultury żydowskiej, sejmowi żydowskiemu w Lublinie, rzemieślnikom żydowskim, walce Żydów o prawo do handlu w XVIII w.

Tekst Bałabana ilustruje 59 rysunków autorstwa niemieckiego architekta Karla Richarda Henkera z okresu I wojny światowej. Przedstawiają one m.in. lubelskie ulice, zabytki dzielnicy żydowskiej, wnętrza synagog, ich plany i wyposażenie, detale architektoniczne, nagrobki żydowskie, plan miasta.

Żydzi osiedlali się w Lublinie już w XIV w. Od końca XVI w. w mieście działała uczelnia talmudyczna i zbierał się żydowski Sejm Czterech Ziem. Przez cały XIX wiek Żydzi stanowili ponad połowę mieszkańców miasta. W okresie międzywojennym, wśród niemal 110 tys. mieszkańców Lublina, 40 tys. stanowili Żydzi. W 1930 r. rabin Majer Szapiro założył w Lublinie najbardziej prestiżową szkołę rabinacką na świecie - Jeszywas Chachmej Lublin. Dzielnica żydowska rozciągała się wokół zamku. W czasie okupacji hitlerowcy wymordowali Żydów, a ich dzielnicę zniszczyli. Nie została odbudowana.